

ስርዓት ህግደፍ፡ ጥፍአትን ብርሰትን ኢዩ

ታደሰ ኪዳነ

(በርሚንግሃም)

08/01/2017

ተደጋጋሙ ከም ዝተገልጸ፡ ህዝቢ ኤርትራ ን30 ዓመታት ስኑ ነኺሱ ክቃለስን ልዕሊ ዓቕሙ መስዋእቲ ክኸፍልን ከሎ፡ ሓንቲ መዓልቲ ንመግዛእታዊ ሰራዊትን ኩሉ ናይ ጭቆናን ዓፈናን መሓውራቱ በታቲኹ፡ ደቃ እትጥርንፍ፡ ስደተኛ ዝምለሰላ፡ ፋሕ - ፋሕ ዝበሉ ዜጋታታ ተመሊሶም ዝተኣኻኸቡላ፡ ውሉድ ምስ ወላዲኡ ዝተሓቋቋፈላ፡ ዓበይትን ናእሽቱን ዝከባበሩላ፡ ዝባደሙ ኣግራብን ዝጸነቱ እንስሳታትን ዳግም ዝምለሱላ፡ ኤርትራ እትበሃል ብልጽግትን ርሕሶትን ሃገር ክትህልዎ ብልቢ ስለ ዝተመነየ ጥራይ ኢዩ። ምእንቲ`ዚ ከኣ ኢዩ፡ ጨቕቕ ኢሉ ዘዕበዮም ደቁን - ላዕልን ታሕትን ኢሉ ዘጥረዮ ንብረትን ከይበቐቐ ንሰውርኡ ወፍዮ። ሓቢሩን ብሓደ ድምጽን ስለ ዝመከተ ድማ ኢዩ፡ ንካብኡ ዝዓብዩን፡ ሰብ ብዙሕ ዓቕምን ትሕዝቶን ስዒሩ፡ ነጻ ሃገር ከም ትህልዎ ዝገበረ።

መግዛእቲ ተባሪሩ፡ እቶም ኩለንትንኡ ጸንቂቂ ዝሓብሓቦም ደቁ በትረ - ስልጣን ምስ ሓዙ ግን፡ ኮር ተገምጠል ኮይኑ፡ ካብቲ ትማሊ ክኣልይዎ ዝተቐለሰዎ መግዛእታዊ ናይ ጭቆናን ዓፈናን መሓውራት ንላዕሊ፡ ኣብ ማእገሩ ተሰቐሎም፡ ኣብ ዓንቀሩ ተሸኽሎም፡ ኣብ ምድሪ - ቤቱ እሾኽ ዘሪኦም፡ ናብ ዘይልወጥ ዕረ - ናብ ዘይርገጽ ጓህሪ ተቐይሮም የሳቕይዎ ኣለዉ። ድሕሪ ገለ ስቓይ ተመሊሶካ ራህዋን ጥዕናን ትረኽበሉ እንተ ዝኸውን`ውን ኣይምኸፍኡን። ነቲ ኩነታት ዝያዳ ሕማቕ ዝገብሮ፡ ካብ ስቓይን ጭውያን፡ ካብ ዓፈናን ጭቆና ሓሊፋ - ሃገርና ናብ ብርሰት ተሰጋጊራ ምህላዎ ኢዩ።

ሎሚ ኤርትራዊ ወለዶ ይበርስ ኣሎ። ኤርትራዊ ሰብ ተበቲኑ፡ ክቡር ባህሊ ኤርትራ ተበሪዙ ይጠፍእ ኣሎ። ኣግራብና በሪሱ፡ ልሙዕ ሓመድና ተባሕጉጉ፡ ጥሪትና ጠፊኡን፡ ሃብትን ገንዘብን ኤርትራዊ ንጻዕትን ነጋዶ ደቂ-ሰብን ይዘሮ ኣሎ። ኤርትራ ሃገርና፡ እታ ትማሊ ምእንትኣ ዝሞትናን ዝሰንከልናን ሃገርና - ኣብ ቅድሚ ዓይንና ትበርስ ኣላ። ቀሊል ዘይኮነስ ኩለንተናዊ ብርሰት ዝረኣየላ ሃገር ኮይና ኣላ።

ኣብ ኤርትራ ዝረኣ ዘሎ ብርሰት ጸብጺብካን መጻሕፍቲ ቀሚርካን ዝውዳእ ኣይኮነን። ንኣዝዩ ውሑድ ካብኡ ግን ብኣዝዩ ምጡን ቃላት ትንክፍ ትንክፍ ኣቢልካዩ ምሕላፍ ዝከኣል እመስለኒ። ንሎሚ ድማ ብኣጋጣሚ ናይዚ ሒዝናዮ ዘለና ሓድሽ ዓመት፡ ካብ ብርሰትን ምብትታንን እንድሕነላ ዓመት ክትኮነልና እናተመነኹ፡ ኣብዚ ቀዳማይ ክፋል “ኤርትራን ብርሰት ደቃን” ኣብ ዝብል ኣርእሶቲ ቁሩብ ወስ ከብል ኢዩ።

ኤርትራን ብርሰት ደቃን

ኤርትራዊ ወለዶ፡ አብ ዓዲን ርስቲ አባላጎታቱን፡ ጤሳን ግብርን እናተማስሐ፡ ብናይ ነዊሕ ናይ ዘርኢ ሓረግ ንሓድሕዱ እናተዋሰበ ዝነበር ክቡር መለለዩ ባህሊ ዝውንን ህዝቢ ኢዩ። ዓመጽቲ መግዛእታዊ ሕግታትን ግዝይኡ ሓልዩ ዝመጽእ ባህርያዊ ደርቅን ብዙሕ እዋን ተፈታቲኖማ ኳ እንተኾኑ፡ ናብ ብርሰት ገጹ ዘምርሓሉ እዋን ግን ፈጺሙ ኣይነበረን። ብሰንኪ ኩናትን ግዝያዊ ስደትን ዓያዩ ኤርትራዊ ጉልበት አብ ዝውሕደሉ እዋን፡ውን እንተኾነ፡ ህዝቢ ካብን ናብን ናይ ምንቅስቃስ መሰል ስለ ዝነበሮ፡ ወርቁን ገለ ካብ ጥሪቱን ሸይጡ፡ ዝተረፉ ከብቱን ጠለ-በጊዕን ከፍሪ፡ ግራውቱ ሓሪሱ ምህርቱ ክሓፍስ ተሸጊሩ ኣይፈልጥን። ዝተወልደ ቆልዓ ክሳብ ዓቕመ ኣዳም /ዓቕመ ሀዋን ዝበጽሕ ምስ ወለዱ ዝጸንሓሉ እዋን ስለ ዝነበረውን፡ ብጽምዋ ትብላዕ ስድራ ኣይነበረትን ንምባል ዘየድፍር ኣይኮነን።

እቶም ክሳብ ዕለተ ናጽነት ቆርበት በጊዕ ተኸዲኖም ዝመጹ ናይ ቃልሲ ብጸት ዝነበሩ፡ ድሕሪ ምብራር መግዛእቲ - ተኸዲኖም ዝነበሩ ቆርበት ኣልዮም ብቕሉዕ ናብ ጎይቶት ዝተቐየሩ፡ ካብ ኣብራኽ ህዝቢ ኤርትራ ዝተፈጥሩ ጨካኛት በትረ ስልጣን ምስ ጨበጡ ግን፡ ብእኡ ንብኡ ኢዮም ብርሰት ኤርትራዊ ሰብ ኣዊጀም።

ንብዙሓት- እዚ ንብርሰት ኤርትራዊ ወለዶ ዘንቀደ ፖሊሲ ህግደፍ፡ ድሕሪ ኩናት ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ወይ ድሕሪ ምእሳር ጉጅለ 15 ዝጀመረ ይመስሎም ይኸውን። እቲ ሓቂ ግን ንሱ ኣይኮነን። ቀደም ዝተጠጅአን ድሕሪ ናጽነት ዝተጋህደን በታኒ ፖሊሲ ኢዩ። ነዚ መረጋገጺ እትኾነና ሓንቲ ኣብነት ካብ ብዙሕ ከቅርብ ኢዩ።

አብ 1995 ዓ.ም (4 ዓመታት ድሕሪቲ ናይ ናጽነት ፈንጠዝያ) ብስራሕ ምክንያት፡ ምስ ገለ ብጸት፡ ናብታ አብ ውሽጢ ባጽዕ እትርከብ ብመባእታ ሸኽ ኣልአሚን እትፍለጥ ቤት- ትምህርቲ ንኸይድ። አብ ቀጽሪ ናይቲ ቤት-ትምህርቲ ምስ በጻሕና፡ ክልተ ንበይነን ፍልይ ኢለን ኮፍ ዝበላ ጎራዙት ተማሃሮ ከይደ ካብ ዝገበርኩዎ ዕላል ቆንጭለ ከቕርበልኩም።

ሰላምታ ድሕሪ ምልውዋጥ “ትምህርቲ ከመይ ኣሎ? . . ንፋዓት ዲኽን? . . . ተማሂርክን እንታይ ክትኮና ትደልያ? . . . ገለ ካብ ዘቕረብኩለን ሕቶታት ነይሩ። አብ መጀምርታ፡ ንዓይ ዘሐጉስ ጽቡቕ መልሲ ኢየን ሂበናኒ። ቀጺለ ንዓይ ንምሕገስ ዘይኮነስ፡ ሓቀኛ ስምዒተንን ድልየተንን ክገልጸለይ ምስ ሓተትኩወን ግን ፡ -

“ናይ ብሓቂ ክንዛረብ እንተ ኾይንና፡ ናብዚ ቤት-ትምህርቲ ንመጽእ ንስድራና ከይነቕይም ጥራይ ኢና። ትምህርቲ . . ገለ . . ሳክት ኢዩ። ሓንቲ ኣይጠቕመካን

ኢዩ። ንወጻኢ ጥራይ ኢና ክንከይድ ንደሊ . . ” በላኒ። ሕጂውን ውሽጣዊ ስምዒተይ ሓቢኦ - ክምስ እናበልኩ “ንወጻኢ ድኦ . . ከመይ ገይርክን ክትከዳ? . . ድሒረ ዘቅረብኩለን ሕቶ ኢዩ።

“እዚ ድኦ ቀሊል! . .” ድሕሪ ምባል፡ ካብ ወጻኢ ምስ ዝመጹ ኤርትራውያን ወይ ደቂ ወጻኢ ተመርዕዮን ወይ ናይ ምድንጋር መርዓ ገይረን ንወጻኢ ክኸዳ ከም ዝደልዮ ኢዮን ገሊጸናለይ። . . . “ተጣፊእና ንዕኡም ንሽውዶም። ሒዞሙና ንወጻኢ ከም ዝኸዳ ንገብር። ኣብኡ ምስ ከድና ከኣ ንጥልጎም . .” በላኒ።

ፍረን ጻማን ናይቲ ዝሰንከልኩሉን ምልሙላት መንእሰያት ቀቢረሉ ዝኣተኹ ገድሊ ከስተማቕራን፡ ብታሪኽና ኮሪዐን ሃገር ክርከባናን ምስ እንጽብዮን ጨላቕዕ ተማሃሮ ኢዮ ዘዕልል ዝነበርኩ።

ኣብዚ ቃላተን ኣይኮነን ዘገድገስ፡ ዓቕሚ ሀዋን ዘይበጽሓ ደቂ 13/ 14 ዓመት ቆልዑ፡ ኣብቲ ዝመሃራሉ ቤት-ትምህርቲ ይኹን፡ ኣብቲ ተወሊደን ዝዓበያሉ ሃገር - ተስፋኣን ዝተጸንቀቐ ምጂኑ ኢዩ። ኣብታ ሓጻር ናይ ትምህርቲ ዕድሜኣን፡ ካብ ወጻኢ መጺኡ ብገንዘብ ዝጻፋ-ዕ ምበር፡ ምእንቲ ሃገር ተጋዲሉ ወይ ኣብ ኤርትራ ተማሂሩ ዝሓለፈሉ፡ ወይ ተስፋ ዘሕደረ ሰብ ኣይረኣዮን። እዚ ድማ ፍሽለት ናይቲ ድሮ ተኣታትዮን ብቤት-ጽሕፈት ፕረዚደንት ኣብ ማሕዩር ተታሒዞ ዝነበረ ትምህርታዊ ፖሊሲን፡ ፍሽለት ማክሮ ፖሊሲ ኤርትራ ድማ ብዓቢኡን ኢዩ። ፍሽለት ኢልካ ምሕላፍውን እኹል ስለ ዘይኮነ፡ ናይ ብርሰት ፖሊሲ እንተበልኩዎ ንዕኡ ዝበቐዕ ኢዩ።

እነሆ ድማ ሎሚ፡ እቲ ቅድሚ 21 ዓመታት ካብ ናእሽቱ ተማሃሮ ዝሰማዕኩዎ ዘረባን ትምኒትን፡ ኤርትራዊ ናይ ትምህርቲ ተስፋ ዘይኮነስ - ናይ ምንባር ተስፋ ስኢኑ ይስደድ፡ ኣብ ጉዕዞ ይመውት ኣሎ። ኤርትራ ድማ ብርሰት ደቃ ትርኢ ኣላ።

ናብ ኣርእስተይ ክምለስ። እቶም ግዝያዊ መንግስቲ ዘቐሙ ልኡኻት ጥፍኣት፡ ብስእነት ገንዘብን ሓዳስ ሃገርን ኢዮም ዘመኸንዩ ዝነበሩ። ኣካይዶኦምን ዘረብኦምን ግን ፍጹም ዝቃዶ ኣይነበረን። ኩነታቶም ዝተዓዘበ ህዝቢ ድማ፡ ካብ ተወሳኺ ደምን ኩናትን፡ ካብ ካልእ ጥሜትን ድኸነትን ክሃድም ናብ ስደት ጠሚቱ። እቶም ክሳብ ዕለተ ናጽነት ኣብ ከም ሱዳንን ሃገራት ኣዕራብን ዝዝንብዩን ንጉዕዞ ናጽነት ዝተሓጋዘኹን ዝነበሩ ኣሕዋትውን ዝነበሮም ተስፋ ተጸንቂቑ፡ ገጸም ገምጢሎም ናብ ርሑቕ - ንሓዋሩ ዘይትምለሰሉ ስደት ጠሚቶም። ውሑዳት “ንግዝይኡ ኢዩ እምበር ክዕረ ኢዩ!” ኢሎም ኣብ ምህናጽ ሃገሮም እጃሞም ከበርክቱ ዓዶም ዝተመልሱ ዜጋታት ድማ፡ ካብቲ ዘይተጸበይዎ ናይ ጎይታን ጊላን - ናይ ግበር ኣይትግበር

ዝምድናታት ንምህዳም፡ ዝነበሮም ክብርን ሃብትን ኣረኪቦም፡ ከም ሰረቓቲ - ጥራይ ኢዮም ምሉቕ ኢሎም ክወጹ ተገዲዶም። ኤርትራ ሃገርና ድማ ዝበልጻን ሕቆኡ ዝህባን ምበር፡ ኣለኹኹ ዝብላ ሰብ ስኢና።

ሎሚ ኤርትራ ሃገርና ሰብኣዊ ብርሰት ዝረኣየላ፡ ሰብኣዊ ፍጡር ክነብረላ ዘይክእል ሃገር ኮይና ኣላ። እግሪ ዘውጽኦ ቆልዓ መምሎቕቶ ቦታ እንተረኺቡ ወይ ኣሸሓት ከፊሉ ሽርብ ኢሉ ይጠፍእ። ዑናን ጤሳን ኣባሓጎታቱ ዝወርስ፡ ርስትን ግብርን ኣቦታቱ ዝሓርስ ወለዶ ጸንቂቂ ይወጽእ ኣሎ። ብሰንኩ ዝሓርሶ ዝሰኣነ ግራውቲ ቃዲሩ፡ ዝወርሶን ዝሰፍሮን ዝሰኣነ ኣባይቲ ተጻጽዩ ይርከብ። ደቆም ተበታቲኖም ዝጥውሮም ዝሰኣኑ ሽማግሌታት ኣብ ዕጹው ኣባይቲ ክቐዝሙ ይሓድሩ ኣለዉ። ኤርትራ ባዲማ፡ ህዝባ ኣብ ምሉእ ዓለም ተበቲኑ - ካልእ ዜግነትን መንነትን ሒዙ ኣማዕድዩ ይጥምታ ኣሎ። እቲ ዋሕዚውን ገና ይቐጽል ኣሎ።

መዓስ እዚ ጥራይ። ኣብቲ ኣእዊኻ ረዳኢ ዘይትረኽበሉ፡ ፍሉጥን ዘይፍሉጥን ኣብያተ ማእሰርቲ ህግደፍ፡ ነቲ ኣብ ካልኣይ ኩናት ዓለም፡ ኣብ ጀርመን ዝተፈጸመ ብሆሎኮስ ዝፍለጥ መቐዘፍቲ ደቂ-ሰብ ብዝመሳሰል መንገዲ፡ ብሃሩርን ጥጫትን ማሲኖም ዝጠፍኡ ዘለዉ ኣሕዋት ብዙሓት ኢዮም። ከርሲ መሬት ኤርትራውን ናብ መቐዘፍቲ ደቂ-ሰብ ካብ ዝቐየር ውሑድ ኣይገበረን። ኤርትራዊ ጥፍኣት ኣብ ውሽጢ ኤርትራ፡ ኤርትራዊ ህልቂት ኣብ ባሕሪ፡ ኤርትራዊ ስቓይ ኣብ ሰሃራን ኣብ ኢድ ዳዕሽን። ኩሉ - ብርሰት ኤርትራዊ ወለዶ ጥራይ ኢዩ ዝነግር። ኤርትራ ሃገርና ቆሪራ “እሑው !!” ትብል ኣላ።

ብሰንኪቶም ድሕሪ ናጽነት ዝተፈጥሩ ናይ ጭውያን መቐዘፍትን ጎይቶት፡ ክንደይ ዝኣክል ኤርትራዊ ዓዲን መረበቱን ገዲፉ ናብ ስደት ከም ዘምርሖ ብንጹር ንምፍላጥ ዝከኣል ኣይኮነን። ከምቲ ስርዓት ህግደፍ ዝደልዮን ዝምነዮን ግን፡ ኣብ ማእሰርቲ ዝሓቐቐን ብቃጻ ዝጠፍኡን ዜጋታትና ተረሲዖም ክተርፉ፡ ሕሉፍ ታሪኽናን ክብርናን ሃሲሱ ዝነብር ኣይኮነን። መሬት ወጊሑ ብነጻ ክንኣቱን ክንወጽእን ምስ ከኣልና፡ ኩሉ ሰነዳት ገናጺልና ንጹር ቊጽሪ ናይቶም ዓዲምን መረበቶምን ገዲፎም ሃጽ ኢሎም ዝጠፍኡ ዜጋታትናን፡ ብጭውያን ኣብ ማእሰርትን ዝጠፍኡ ኣሕዋትናን ክንፈልጥ ዘጸግም ኣይመስለንን።

መጽናዕትና ብቐሊሉ ከረኻኽበሎም ዘይክእል ዜጋታትና እቶም ኣብ ኣብያተ-ትምህርትን ኣብ ዙርያታት ሃገራዊ ኣገልግሎትን ከይኣተዉ፡ ካብ ከብቶምን ማሎምን ሸለው ኢሎም ዝጠፍኡ ዜጋታትናን፡ እቶም ኣብ ጎረባብቲ ሃገራት እናነበሩ፡ ኣብ ኣብያተ-

ጽሕፈታት ናይቲ ውድብ ከይተመዘገቡ፡ ንካልኣይ ወይ ሳልሳይ ስድት ዘምርሑ ዜጋታትና ጥራይ ኢዮም።

ሎሚ ዝተጻፈፈን ብመጽናዕቲ ዝተረጋገጸን ኣሃዛትኳ እንተ ዘይብልና፡ ሰብ ዘይብላ ዝባደመት ሃገር ገዲፍና ከም ዝመጸእና ግን፡ ነብሲ ወከፍና ክንግምግም ንክእል እመስለኒ። ንድሕሪት ተመሊስና ንዘዝነበርናዮ መንግስታውን ዘይመንግስታውን ትካላት ተመሊስናኻም ንጠምት። ካብ 1991 ዓ. ም ጀሚሮም፡ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኣስመራ ካብ ዝተመዘገቡን ዝተመረቑን መንእሰያት፡ ክንደይ ዝኣክሉ ኢዮም ክሳብ ሕጂ ካብ ሃገር ዘይወጹ !! ካብ ቀድማይ ዙርያ ሃገራዊ ኣገልግሎት ክሳብ ሎሚ - ሳዋ ወሪዶም ብብዓመቱ ካብ ዝተመረቑ መንእሰያት፡ ኣብተን ኣብ ኤርትራ ዘለዋ ውሑዳት ኮለጃት ካብ ዝተመዘገቡን ዝተመረቁን ዜጋታት፡ ካብ ዕለተ ናጽነት ክሳብ ሎሚ ኣብ ናይ 2ይ ደረጃ ኣብያተ-ትምህርቲ ካብ ዝተመዘገቡን ዝወድኡን ተማሃሮ፡ ድሕሪ ናጽነት ኣብ መንግስታውን ብሕታውን ትካላት ንስራሕ ካብ ዝተመዘገቡ ዜጋታት መሳርሕትና፡ መማህርትና፡ ደቂ - ታዕሊምናን ደቂ ኣሃዱናን ዝነበሩኻም ንዘክር !!!!! ክንደይ ካብና ኢዮም ክሳብ ሕጂ ኣብ ሃገር ተሪፎም ዘለው !! ብርግጽ ዝተረፉ ቁንጣሮ፡ ሃገር ገዲፍና ዝወጸእና ግን ኣሽሓት ኢና። እዚ ከኣ ኢዩ መርኣያ ናይቲ ንጹር ግን ከኣ ኩሉ ዝርድኦ ምስክር ብርሰት ኤርትራዊ ወለዶ። መሬት ምስ ወግሐ፡ ኣብ መቓብር ጨካናት ሰብ-ስልጣን ህግደፍ ንእንገብሮ መጽናዕቲ ብርሰት ኤርትራዊ ወለዶ ድማ መበገሲና ንሱ ኢዩ ክኸውን።

ህዝባዊ ግምባር ኮነ ንሱ ዝወለዶ ህግደፍ፡ ኣብ ወጻኢ ናይ ዝነበሩ ዜጋታት ዝርዝር ኣስማት ይሕዝ ስለ ዝነበረውን፡ ክንደይ ካብቶም ኣብ 1991 ዓ.ም ኣብ ጎረባብቲ ሃገራት ዝነበሩኻም፡ ንካልኣይ ወይ ንሳልሳይ ግዜ ናብ ስድት ዘምርሑ ዜጋታትና፡ ሽቡ ዝነበረ መዛግብቲ ኣብያተ-ጽሕፈት ህዝባዊ ግምባር ተወኪስካ ክፍለጥ ዘይከኣል ኣይኮነን።

ኩሎምኻም ባዕዳዊ ክብ ኢሉ ዝተጠቐሰ ትካላት ዝሓለፉ ዜጋታትና፡ ኣስማቶም ኣብ ሰነዳት ናይ ነብሲ-ወከፍ ትካል ስለ ዘሎ፡ ኣሃዛት ንምቕማር - ኣብ ሱዳንን ኢትዮጵያን ካብ ዘሎ ዝተጀለሐን ዝተበወዘን ሰነዳት መዓስከር ስደተኛታት ዘድልዩና ኣይኮነን።

ባዕዳዊ ኮነ ባዕዳዊ፡ ሰብኣዊ ዓቕሚ ኤርትራ ጎዲሉ፡ ዓያዪ ጎልበት ጠፊኡ ጥራይ ኣይኮነን። ስድራ-ቤታት ጸኒተን፡ ዝተርፈ ገዛ ዓጽዩ፡ ማዕጾ ዝኸፍት ዘይብሉ፡ ማይ-ቤት ብምሉኡ ወጺኡ ኢዩ። ገለ ክፋሉ ኣብ መንገዲ ጠፊኡ ዝተረፈ ድማ ዓዲ ቀይሩ፡ ካልእ

ዜግነትን መንነትን አብ ምንዳይ ይርከብ። ህግደፍ ድማ ብርሰት ኤርትራዊ ሰብ ዘረጋገጸ
ስርዓት ኮይኑ ኣሎ።